

velden

Isabelle Loris en Wiet Vandaele | departement RWO – Vlaamse Overheid [Met dank aan Gundula Prokop van het Oostenrijkse 'UmweltBundesamt']

In Europa wordt jaarlijks duizend vierkante kilometer bebouwd - een oppervlakte ter grootte van Cyprus. Vlaanderen kende in 2011 de laagste toename van de bebouwing in tien jaar. Maar dan nog gaat het om een dozijn voetbalvelden per dag. Hoe kan de slimme transformatie uit het Groenboek voor het Beleidsplan Ruimte daar verandering inbrengen?

Goldfinger, één van de slechteriken die het pad van James Bond kruisten, vermoordde zijn slachtoffers door ze van top tot teen met goud te beschilderen. Een deel van onze zuurstof krijgen we immers binnen via de huid; als die huid helemaal met goud bedekt is, stikken we dan ook. Iets gelijkaardigs is aan het gebeuren met de aarde, beweren de makers van de alarmerende documentaire *'Soil Sealing – Destroying Earth's Living Skin'*. Door de steeds verder oprukkende verstedelijking geraakt de bodem verhard en kan die zijn werk niet meer doen: gewassen produceren, klimaat reguleren, drinkwater bergen...

De problematiek van de verharding krijgt wereldwijd (Rio+20), in Europa (*'Resource Efficiency'*) en in Vlaanderen (Groenboek Ruimte Vlaanderen) veel aandacht in het ruimtelijk beleid. Dat ligt voor de hand, aangezien verharding in belangrijke mate het gevolg is van wat in bodembestemmingsplannen wordt bepaald. Daarbij moeten we een onderscheid maken tussen verharding en bebouwing:

Bebouwing (*'settlement area'*): ruimtebeslag voor huisvesting, industriële en commerciële doeleinden, transportinfrastructuur, recreatieve doeleinden... (met inbegrip van parken en tuinen). In de bestemmingsplannen omvat bebouwing zowat alle categorieën behalve landbouw, natuur, bos en water.

Verharding (*'soil sealing'* en daarom ook wel verzegeling van de bodem genoemd): permanente afdekking van een grondoppervlak en de bodem met ondoorlatende, artificiële materialen¹.

Bodem is een eindige grondstof

Beide termen worden in het professioneel en maatschappelijk debat nogal eens door elkaar gehaspeld. Dat is op zich niet onlogisch: beleidsmatig hangen de twee sterk samen. Verharding komt in de eerste plaats aan bod in het milieubeleid, vanuit bezorgdheid om de bodemkwaliteit. Bebouwing is vooral het voorwerp van ruimtelijk beleid. Dat neemt niet weg dat ook ruimtelijk beleid een aantal milieudoelstellingen voor de bodem kan helpen realiseren. Figuur 1 schetst aan de hand van een Vlaams voorbeeld het verschil tussen beide termen. [figuur 1]

Beide termen kunnen zowel een toestand (zoals het aantal hectare bebouwing op een bepaald moment) als een evolutie (zoals de toename van verhard oppervlak per jaar) weergeven. Bebouwing en verharding kunnen zowel in absolute (aantal hectare) als in relatieve termen (percentage van het territorium) worden uitgedrukt. Tabel 1 schetst het verschil aan de hand van enkele cijfers. [tabel 1] / [figuur 1]

In Europa wordt jaarlijks duizend vierkante kilometer bebouwd - een oppervlakte ter grootte van Cyprus, en dat is niet eens de kleinste lidstaat van de Europese Unie². Vlaanderen kende in 2011 evenwel de laagste toename van de bebouwing in tien jaar: 22,67 vierkante kilometer (FOD Economie, 2012). Maar dan nog gaat het om 43 vierkante meter per minuut, of een dozijn voetbalvelden per dag. Bij ongewijzigd beleid kan de bebouwing in Vlaanderen in 2050 dan ook tot een derde of zelfs de helft van het grondgebied beslaan³.

¹ European Commission, 2012a, blz. 41.

² Prokop e.a., 2011

³ Poelmans, 2010

